

Sprawozdanie stenograficzne

z rozpraw

galicyjskiego Sejmu krajowego

120. posiedzenia I. sesyi IX. peryodu

z dnia 18-go marca 1913.

Treść:

Zawiadomienie przez J. E. Namiestnika o zamianowaniu J. E. Adama hr. Gołuchowskiego Marszałkiem krajowym i zaproszenie tegoż do zajęcia miejsca Marszałka.

Zagajenie posiedzenia przez Marszałka krajowego.

Mowa p. Namiestnika.

Nekrologi śp. pp. Stanisława hr. Bade-niego, Jana hr. Szeptyckiego, Stanisława Ciuchcińskiego, Józefa Hanczakowskiego, Bogdana Krynickiego i Leszka Cieńskiego.

Urlopy pp. Romana hr. Potockiego, Adolfa br. Brunickiego, Tyszkiewicza i Górskiego.

Zawiadomienie przez Marszałka o złożeniu mandatów do komisji budżetowej przez pp. Abrahamowicza i Urbańskiego zaś do komisji reformy wyborczej przez p. Krzysztofowicza.

Złożenie oświadczenia przez p. Lewickiego imieniem klubu ukraińskiego.

Przemówienie p. Abrahamowicza.

Przemówienie p. Czartoryskiego i odczytanie oświadczenia przeciw projektowi reformy wyborczej.

Głos p. Pawła Sapięhy z zapytaniem wy-stosowanym do Marszałka w sprawie przerwa-nia posiedzeń z powodu zbliżających się świąt Wielkanocnych.

Odpowiedź Marszałka.

Przemówienie p. Dudykiewicza i złożenie imieniem klubu rusko narodnej organizacyi oświadczenia.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1913.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków funduszków krajowych za rok 1911.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału kraj. z czynności Wydziału kraj. i Komisji krajowej dla spraw przemysłowych, tudzież krajowego Patronatu rękodzieł i drobnego prze-mysłu w zakresie popierania przemysłu krajo-wego i rękodzieł za czas od 1. listopada 1911 r. do 31. lipca 1912 r.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o preliminarzu galicyjskiego funduszu propinacyjnego na r. 1913.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przedłużenia prawa korzystania z uwolnienia od dodatku krajowego do podatku domowo-czynszowego, tudzież od dodatku gminnego do tego podatku i do 5% podatku, pobieranego od domów uwolnionych od podatku domowo-czynszowego tych budyn-

ków we Lwowie, które będą wybudowane w miejsce 181 domów przeznaczonych na zburzenie w celu regulacji i assanacji miasta.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie czasowego uwolnienia od dodatku krajowego i dodatków gminnych do podatku domowo-czynszowego domów zbudowanych w Podgórzu w miejsce przeznaczonych na zburzenie w celu regulacji miasta dla poprawy stosunków zdrowotnych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej sprzedaży soli.

Pierwsze czytanie sprawozdania dodatkowego Wydziału krajowego o potrzebie utworzenia w krajowym Zarządzie sprzedaży soli posady zastępcy kierownika biura.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności urzędowych za czas od 1. października 1911 do końca czerwca 1912.

Pierwsze czytanie dodatkowego sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie powiększenia etatu 1) oddziału conceptowego, 2) służby stałej Wydziału krajowego, 3) powiększenia kredytów na utrzymanie gmachu sejmowego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie 1) etatu Oddziału rachunkowego, 2) etatu biura krajowej Komisji dla własności rentowych, 3) etatu biura pośrednictwa pracy, 4) uzupełnienia przepisów o dyetach i kosztach podróży, 5) policzalności części dodatków aktywalnych do emerytury, 6) poborów maszynisty gmachu sejmowego, 7) dodatków drożyznianych dla aplikantów i stałych dyetaryuszy.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie kupna realności na pomieszczenie biur Wydziału krajowego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie odnowienia król. Zamku na Wawelu w Krakowie, za czas od 1. listopada 1911 do końca lipca 1912.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie galicyjskiej Kasy Oszczędności we Lwowie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych funduszach na budowę koszar dla wojska za czas od 1. lipca 1911 do 30. czerwca 1912.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Bochni na zaciągnięcie imieniem powiatu pożyczki 30.000 K na pokrycie części kosztów budowy rowego szpitala powszechnego w Bochni.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przyzwolenia Radzie

powiatowej w Brzeżanach na zaciągnięcie pożyczki 250.000 K.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Radzie powiatowej w Horodence na przyjęcie imieniem powiatu obowiązku uiszczania do istniejącego przy Radzie powiatowej funduszu emerytalnego dla swoich urzędników i sług, oraz funkcyjnaryuszów powiatowej Kasy oszczędności w Horodence tytułem stałego zasiłku corocznie 8% płac etatowych oraz wkładek wliczalnych do emerytury.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Limanowej na przyjęcie imieniem powiatu poręki za wkładki i ich oprocentowanie w założyc się mającej powiatowej Kasie oszczędności.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Skałacie na przyjęcie imieniem powiatu poręki za wkładki w założyc się mającej powiatowej Kasie oszczędności.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z rozparcelowanych obszarów dworskich w Bednarówce ad Majdan średni i w Mołodyłowie samoistnej gminy administracyjnej pod nazwą Bednarówka polska.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z Bielanki ad Sieniawa samoistnej gminy administracyjnej.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wcielenia gmin Czortków stary i Wygnanka do gminy m. Czortkowa.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z przysiółka Ludwikówka ad Ładaczyn, powiatu Tarnopol, samoistnej gminy administracyjnej.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wyłączenia przysiółka Łodyna nowa ze związku gminy Nahorce małe i utworzenia z niego samoistnej gminy administracyjnej.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z rozparcelowanego obszaru dworskiego w Olszaniku nowej gminy administracyjnej pod nazwą Batorszczyzna.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z przysiółka Siółko, należącego do t. zw. gminy Bożyków, pow. Podhajce, tudzież z nabytej przez mieszkańców tego przysiółka części obszaru dworskiego w Bożykowie samoistnej gminy administracyjnej pod nazwą „Siółko ad Bożyków“.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wyłączenia przysiółka

Łęki i Bulina ze związku gminy Trzemeśnia i utworzenia z nich samoistnej gminy administracyjnej pod nazwą Łęki z Buliną.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wyłączenia przysiółka Wyglanowice ze związku gminy administracyjnej Chochorowice i wcielenia do gminy Stadło.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków fundacyi Stanisława hr. Skarbka za rok 1910.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z zarządu fundacją śp. Wiktora hr. Baworowskiego za rok 1911.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie sprzedaży polskiemu Towarzystwu gimnastycznemu „Sokół” w Baworowie parceli l. k. 34 w Baworowie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z przedłożeniem sprawozdania c. k. Rady szkolnej krajowej o stanie wychowania publicznego za rok szkolny 1910/1911.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie petycji nauczycieli i nauczycielek, tudzież wdów i sierót po nauczycielach o policzenie w drodze łaski lat służby do emerytury, przyznanie, względnie podwyższenie emerytury, pensyi wdowiej, dodatków na wychowanie, dodatków pięcioletnich i t. p.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany statutu krajowej komisji dla spraw rolniczych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych rolniczych w Dublinach i o krajowych stacyach doświadczalnych rolniczych w Dublinach i we Lwowie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie zastosowania postanowień statutu emerytalnego dla urzędników Wydziału krajowego z dnia 15. lutego 1898 do etatowych funkcyjaryuszów Akademii rolniczej w Dublinach i zakładów pokrewnych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o szkole ogrodniczej w Tarnowie, ua Wulce kapitańskiej, o zakładzie sadowniczym

w Zaleszczykach i o popieraniu sadownictwa w kraju za rok 1911/12.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych niższych szkołach rolniczych i nauce wędrowniej gospodarstwa wiejskiego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej wyższej szkole lasowej we Lwowie za rok 1911/12.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności, odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w r. 1911.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia mleczarstwa.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie podwyższenia kapitału zakładowego Banku krajowego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o czynnościach krajowego Patronatu Spółek oszczędności i pożyczek oraz innych Spółek rolniczych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej centralnej Kasie dla Spółek rolniczych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o melioracyach.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o regulacji rzek kanałowych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budowie dróg wodnych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o operacyach agrarnych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowym kursie praktycznym dozorców drenarskich.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o podwyższeniu poborów krajowych dozorców melioracyjnych.

Marszałek kraj. zawiadamia Sejm o odbyć się mającym nabożeństwie żałobnym za śp. Stanisława hr. Badeniego i zaprasza imieniem Wydziału krajowego do uczestnictwa.

Porządek dzienny.

(Początek posiedzenia o godzinie 11 minut 24 przed południem.)

Przewodniczący: JE. Marszałek krajowy Adam hr. Gołuchowski.

Ze strony c. k. Rządu: JE. c. k. Namiestnik Bobrzyński i c. k. Wiceprezydent Namiestnictwa Stanisław Grodzicki.

Sekretarze: pp. Mieczysław Urbański, Stanisław hr. Badeni, Jan Wasung, Zacharyasz Skwarko.

Obecnych posłów: 139.

JE. Namiestnik Bobrzyński:

Najwyższem postanowieniem z dnia 14. czerwca 1912 raczył najmiłościwiej nam panujący Monarcha zamianować marszałkiem krajowym JE. Adama hr. Gołuchowskiego.

Zapraszam Go, ażeby raczył zająć miejsce Marszałka.

Marszałek JE. hr. Gołuchowski:

Wysoki Sejmie! Z łaski najmiłościwiej nam panującego Monarchy mianowany Marszałkiem krajowym, otwieram najwyższym patentem z dnia 12. marca 1913 na dzień dzisiejszy zwołany Sejm krajowy i konstatuując komplet tej Wysokiej Izby ogłaszam 120. posiedzenie I. sesyi, IX. periodu Sejmu galicyjskiego jako otwarte.

Wysoki Sejmie!

Nie zapoznaję wielkich trudności zadania, którego się podjąłem, obejmując ster rządów autonomicznych kraju naszego. To też zadaniem mojem będzie z wszech sił, wedle najlepszej wiedzy mojej i sumienia mego trudny ten obowiązek spełnić, przy czem niech mi wolno będzie zwrócić się w tej Wysokiej Izbie z prośbą do wszystkich szanownych i łaskawych Kolegów moich bez różnicy narodowości i stronnictw, do których Panowie należą, ażeby byli łaskawi wspierać mnie w uczciwych zamiarach moich służenia dla dobra kraju. (*Brawa*).

Zadanie, którego się podjąłem, jest trudne nietylko ze względu na przesilenie wewnętrzne naszego kraju t. j. ze względu na reformę wyborczą, ale także ze względu na przesilenie ekonomiczne kraju, spowodowane dwuletnimi nieurodzajami, oraz ze względu na kryzys finansową, która się objawiła w całej Monarchii, a tem silniej w biednym kraju naszym.

Zadanie to jest dla mnie trudne także ze względów osobistych, wobec świetnych tradycji Sejmu galicyjskiego i całego szeregu wybitnych mężów, którzy przedemną dziężyli łaskę marszałkowską, a w szczególności trudne wobec tego, że bezpośrednim moim poprzednikiem był mąż tej miary, tej wiedzy, tego doświadczenia i tej pracy, jakim był ś. p. Stanisław Badeni.

(*Posłowie powstają z miejsca*).

Zasady przyszłej ordynacyi wyborczej, które uchwaliła większość nieustającej komisji reformy wyborczej nie zadowolila niestety nikogo, w czem może należy dopatrzeć się dodatniej strony tych zasad, dopuszczających szerokie warstwy społeczeństwa naszego do wspólnej pracy w życiu publicznem i na tych to warstwach spoczywać będzie odpowiedzialność za dalsze losy naszego kraju.

Zasady te zabezpieczają obu narodowościom kraj nasz zamieszkującym swobodę rozwoju ekonomicznego i kulturalnego i wszystkim warstwom społeczeństwa naszego współdziałal w pracach Sejmu i Rad powiatowych, zabezpieczają dalej prawa mniejszości narodowych w okręgach wyborczych oraz swobodę na obszarach dworskich.

Z tych to powodów bez zapału, ale z przekonaniem sędzę, że zasady te przyjęte być winny za podstawę obrad i uchwał tej Wysokiej Izby.

Wydił krajowyj predkładaє Wysokij Pałati ciłyj rjad wnesień, majuczich na ciły dalszyj rozwytok ekonomicznyj i kulturnyj naszoho kraju.

Ti to wnesenia poruczaju horjaczco Wysokij Pałati do wziatia za pidstawu obrad i uchwał toji Wysokoji Pałaty.

Budżet krajowy na rok 1913 podobnie, jak w latach poprzednich, przy różnych dodatkach do podatków wykazuje niedobór zwyż 3 milionów. Budżet ten jest wprawdzie cyfrowo korzystniejszy od zeszłorocznego, w którym niedobór wynosił 5 i pół miliona — niestety pokryty pożyczką — tak, że obecny niedobór wynosi, nie uwzględniając dodatku drożyznianego dla nauczycieli, 2 i pół miliona. Ten niedobór proponuje Wydział krajowy pokryć dodatkami do podatków.

Wieczne te niedobory niewątpliwie muszą doprowadzić do katastrofy i zachwiania równowagi naszego budżetu, to też ze szczerem zadowoleniem wita Wydział krajowy usiłowanie naszej reprezentacyi wiedeńskiej co do uzyskania zasiłków z kas rządowych. Pożyczki, które zeszłego roku i lat poprzednich uchwalone zostały przez Wysoką Izbę, niestety zrealizowane być nie mogły z powodu zlej konjunktury na targu

Виділ краєвий предкладає Високій Палаті цілий ряд внесень, маючих на ціли дальший розвиток економічний і культурний нашого краю.

Ті то внесеня поручаю горячо Високій Палаті до взятя за підставу обрад і ухвал тої Високої Палати.

pieniężnym i Wydział krajowy pokrywa swe wydatki przez rozrachowanie się z kasami rządowymi i przenoszenia z lat poprzednich.

Administracja wewnętrzna kraju jest zadowolająca i prawidłowa, a niektóre niedomagania, które się objawiły w ostatnich miesiącach roku zeszłego w biurze opłat szynkarskich, zostały już usunięte, lub do reszty w najbliższym już czasie usunięte zostaną. Usterki pomniejsze, które w tak rozciągniętej administracji objawiać się muszą, bacznie okiem śledzi Wydział krajowy i stara się o ile możności w jak najkrótszym czasie usunąć.

Z ważniejszych spraw, które załatwione zostały w czasie po ostatniej sesji sejmowej, nadmienić muszę rokowania, które się toczą z rządem, których protokoły zostały już spisane, a wymagają jeszcze tylko zatwierdzenia, o eksploatacji soli potasowych w Kałuszu. Wydział krajowy wszedł w te rokowania na podstawie licznych uchwał rezolucyj tej Wysokiej Izby.

Gmach sejmowy został rozszerzony dokupnem realności od ulicy Mickiewicza, co ułatwia Wydziałowi krajowemu łatwiejsze rozlokowanie swych biur i zaoszczędza krajowi kosztownej opłaty czynszu.

Sprawozdanie o polepszeniu bytu i zmianie ustawy co do nauczycieli ludowych już jest gotowe i w najbliższych dniach a nawet, dnia jutrzejszego, przedłożone zostaną Wysokiej Izbie pod uchwały i pod obrady, również jak cały szereg innych sprawozdań, które już dziś na porządku dziennym są umieszczone, a w dalszym ciągu na następnych posiedzeniach umieszczone zostaną.

Oto sprawozdanie co do działalności Wydziału krajowego.

A teraz zwracamy się myślą do osoby miłościwie nam panującego monarchy, którego my wszyscy równą czcią i miłością otaczamy i wzniesmy na cześć Jego cesarsko królewskiej apostolskiej mości cesarza Franciszka Józefa I. trzykrotny okrzyk: Niech żyje! Mnohaja lita!

(Wszyscy posłowie powtarzają trzykrotnie okrzyk: Niech żyje! Mnohaja lita!).

JE. Namiestnik p. Bobrzyński: Proszę o głos.

Marszałek: Głos ma JE. Pan Namiestnik.

J. E. p. Namiestnik:

Wysoki Sejmie! Wysoki Sejm podejmuje dziś przerwane przed rokiem prace pod znakiem zgody i pokoju, podejmuje je, żeby dokonać wielkiego i trudnego dzieła, które, jeśli się powiedzie, zapisze się niezatartymi głoskami w historii tego kraju i Państwa. Wczorajszy dzień, zasady reformy wyborczej uchwalone zgodnymi głosami posłów polskich i ruskich, tworzą dla tego dzieła najlepszą wróżbę.

Nie chcąc przerywać tego nastroju, wstrzymam się tym razem od zwykłego sprawozdania z czynności Administracji politycznej, na co w dalszym ciągu obrad sejmowych znajdzie się jeszcze dość sposobności i czasu. Ograniczę się do tego, co dziś niepodzielnie zajmuje umysły całego Sejmu, do reformy wyborczej. Gdziekolwiek ona stanęła na porządku dziennym, gdziekolwiek wskutek reformy parlamentu miał się dokonać nowy układ sił społecznych, politycznych i narodowych, tam nie obeszło się bez gwałtownego tych sił starcia, tam dzieło reformy przychodziło ostatecznie do skutku po wielkich wstrząśnieniach, po zmianach Rządu, po rozwiązywaniu parlamentu. Groziło to i naszemu krajowi i nie było by rzeczą dziwną i niebywałą. Jeżeli wczorajsze uchwały komisji reformy wyborczej możemy uważać za szczęśliwą zapowiedź, że przejścia te będą nam oszczędzone, to dwom głębokim przyczynom możemy to przypisać.

Jedną z nich jest wzgląd na interes Monarchii, w której żyjemy. Reforma wyborcza Sejmu galicyjskiego doniosłością swoją polityczną wychodzi daleko poza reformę wyborczą jednego z 17 krajów koronnych austriackich i waży ciężko na szali najwyższego interesu Państwa i Monarchii. Zgoda narodowa i społeczna w kraju liczącym 8 milionów ludności, w kraju pogranicznym, stanowiącym przedmurze Monarchii, jest czynnikiem niepospolitym jej znaczenia i siły, stała się warunkiem normalnego funkcjonowania parlamentu wiedeńskiego, a poczucie i zrozumienie tego znaczenia naszej reformy sejmowej każe nam, Polakom i Rusinom, przewyżczać wszelkie uprawnione interesy poszczególnych warstw społecznych, w które ta reforma wyborcza głęboko się wrzyna, każe nam przewyżczać niemniej uprawnione obawy, z którymi każde takie dzieło się łączy. Niedawno temu, w chwili groźnego dla Monarchii niebezpieczeństwa, oba narody, zamieszkujące ten kraj i ścierające się z sobą niejednokrotnie, odczuły głęboko, że tylko w tej Monarchii znalazły warunki swobo-

dnego swojego narodowego rozwoju i opowiedziały się tak głośno, przy Najmiłości-
wiej nam panującym Monarsze i z gotowością wyteżenia wszystkich swoich sił w obro-
nie Monarchii że głos ten wszędzie doszedł. (*Oklaski*). Poryw ten nie mógł pozostać
bez dalszych następstw.

Mynuła hroza wojny, ale держава po-
trebuje rozwiązać najważniejszą sprawę, pe-
rewesty w wiedeńskim parlamencie skarbowo
reformy, kotraby jej dostarczyła środków na
skrzepienie jej siły i na podniesienie tych ha-
łuzij gospodarstwa suspilnoho, jaki zadla
wojennoji hrozy tak poterpily. Do dower-
szenia seji wełykoji zadaczi reprezentacyja
seho kraju, Polacy i Rusyny musiat' stan-
ty zhidno i spilnymi syłami pryczynyty sia
pryczynyty sia tym bilsze, szczo z refor-
moju skarbowoju derżawy łuczyt' sia takoż
sanacyja krajewych finansiw. Bażajuczy,
szczo by se zhidne dılanie nahladnyło sia,
w wiedeńskim parlamencie, szczo by reprezen-
tacyja naszoho kraju, zhidna wnutriszno,
uderżała i skripyła swij wpływ w parlamen-
ti, powynni oba narody połahodyty swoji
domaszni meżyusobyci i usunuty se, szczo
ich miż soboju riżnyt' i diłyt'.

Минула гроза війни, але держава
потребує розв'язати найважливіші справи,
перевести в вiдeньскім парламeнті скар-
бову рефoрму, котраби єї достарчила
середств на скріпленє єї сили і на підне-
сенє сих галузій господарства суспіль-
ного, які задля всенної грози так потер-
пили. До довершеня сеї великої задачі,
репрезентація сего краю, Поляки і Ру-
сини мусять станути згідно і спільними
силами причинити ся, причинити ся тим
більше, що з реформою скарбовою дер-
жави лучить ся також санція красвих
фiнaнсiв. Бажаючи, шчо би се згідне діла-
нє унагляднило ся в вiдeньскім парла-
менті, шчо би репрезентація нашого краю,
згідна внутрішню, удержала і скріпила
свій вплив в парламенті, повинні об-
а народи полагодити свої домашні меж-
усобиці і усунути се, що їх між собою
ріжнить і ділить.

Reforma wyborcza pod tem hasłem podjęta dokona się, mam w Bogu nadzieję,
także pod wpływem innego uczucia, które w nas tkwi i które jest podyktowane całą
tradycją naszych dziejów. Dzieje te, od pięciu wieków złączyły z sobą Polaków i Ru-
sinów, a z dziejów tych, te tylko jaśnieją momenty, w których oba narody zbliżały
się ku sobie i łączyły, nie zaś te, w których rozdierała je bratobójcza walka. My tej
tradycji chcemy i powinniśmy pozostać wierni, my polityki nacyonalistycznej nie po-
zwolimy wprowadzić do naszego kraju, my za hasło nasze nie przyjmujemy narodowej
walki, wierząc głęboko i nauczeni doświadczeniem dziejowem, że rozwój jednego na-
rodu nie może przynieść szkody rozwojowi drugiego, lecz obu narodom wyjść może
tylko na pożytek. Zamierzona reforma wyborcza sejmowa pojęta jest i pojęta być
musi jako wielki i stanowczy krok do zgody obu narodów i dlatego uniknąć musi
nawet pozorów jakoby była narzuconą, dlatego ma przyjść do skutku zgodnymi gło-
sami Polaków i Rusinów i to jest jej kardynalnym warunkiem.

Wiem, że jeszcze nie mało trudności w szczegółach kodyfikacyjnych będzie do
pokonania, ale mam nadzieję, że załatwieniu ich przewodniczyć będzie myśl zgody, że
umilkną przez ten czas wszelkie spory partyjne i że ci, którzy jeszcze co do szcze-
gółów reformy mają wielkie wątpliwości, porwani ogólnym prądem, w ostatniej przy-
najmniej chwili wątpliwości te złożą w ofierze powszechnego dobra i przyłożą rękę do
dokonania zbożnego dzieła (*Oklaski*).

Marszałek:

Wysoki Sejmie! W jesieni roku zeszłego zmarł w Radziechowie długoletni Mar-
szałek kraju naszego Stanisław hr. Badieni, (*postowie powstają z miejsc*) — a wieść
o jego zgonie wydarła z piersi naszej jęk bolesny, który żałostnem echem rozległ się
daleko poza granicami kraju, wszędzie, gdzie serce polskie bije.

Śp. Stanisław hr. Badieni całe życie spędził na usługach dla naszego kraju. Już
w młodym wieku jako członek Rady szkolnej krajowej krzewił oświatę w kraju i szer-
zył szkolnictwo ludowe po gminach naszych.

Potem jako generalny sprawozdawca budżetowy, a z czasem jako Marszałek,
kraju szczególną miał dbałość o równowagę budżetu, jako główną podstawę rozwoju
ekonomicznego i kulturalnego kraju i społeczeństwa naszego. Na każdym kroku na-
potykamy na ogrom jego pracy.

Szczególniejszą otaczał opieką budzący się nasz przemysł krajowy, w pierw przez
biuro przemysłowe Wydziału krajowego, a później tworząc Bank przemysłowy dla
krajów i królestw naszych.

Dbał również o kredyt włościński szczerze się opiekując i patronatem kas zarobkowych i gospodarczych i instytucją włości rentowych. Za jego to czasów doznały szerokiego rozszerzenia wszystkie prace biura melioracyjnego, jak również i sieć bitych dróg w naszym kraju i założenie wielu linii lokalnych kolei.

Szpitalnictwo kraju zostało również ulepszone przez dobudowy i przebudowy głównych krajowych zakładów i przez przebudowy i zbudowanie bardzo wielu szpitali prowincjonalnych.

Ale głównym powodem, dla którego my Polacy tak szczerze go miłujemy, jest ten, że był inicjatorem wykupna i restauracji królewskiego Zamku na Wawelu, czem zapisał złotymi głoskami nazwisko swoje nie tylko w dziejach starodawnej siedziby Piastów i Jagiellonów, ale i w piersiach naszych.

Cześć pamięci wielkiego syna ojczyznej ziemi naszej.

Wkrótce po śmierci St. hr. Badeniego zmarli dwaj bardzo nam zasłużeni mężowie Jan hr. Szeptycki i Stanisław Ciuchciński.

Pierwszy Jan hr. Szeptycki, to rolnik z zawodu i długoletni członek tej Wysokiej Izby i przewodca powiatu jaworowskiego, któremu przez długi szereg lat miał zaszczyt przewodniczyć.

Drugi Stanisław Ciuchciński, którego zalety nam są znane, przewodniczył przez szereg lat królewskiemu i stołecznemu miastu naszego kraju.

Przy końcu tego roku mamy również do zapisania bolesną stratę przez śmierć Dra Józefa Hanczakowskiego.

Był to człowiek światły, uczciwy i sprawiedliwy.

Na początku roku tego zmarł w Stanisławowie Wiceprezydent Sądu obwodowego Dr. Bogdan Krynicki, który czynny zawsze brał udział w pracach naszego Sejmu.

A teraz niechże mi wolno będzie jeszcze oddać cześć i hołd pamięci męża, który do niedawna zasiadał pomiędzy nami, a który wprawdzie w chwili śmierci nie należał do składu tej Wysokiej Izby, — pamięci Leszka Cieńskiego, który był niezmordowany w pracy dla kraju naszego i nam wszystkim służył za wzór wszystkich cnót obywatelskich.

Panowie przez powstanie oddaliście już im hołd, co w protokole naszych obrad zostanie uwidocznione.

(Poślowie zajmują miejsca).

O urlop na całą sesję prosili pp. Roman hr. Potocki i Adolf br. Brunicki. Czy żąda kto głosu w tej sprawie? *(Nikt)*. Gdy nikt głosu nie żąda przystępujemy do głosowania.

Kto jest za udzieleniem tych urlopów zechce rękę podnieść *(Większość)*. Urlopy zostały udzielone.

Z mocy przysługującego mi prawa udzieliłem ośmiodniowego urlopu pp. Tyszkiewiczowi i Górskiemu.

Obecnie podaję do wiadomości panów, że mandaty złożyli: w komisji budżetowej pp. Abrahamowicz i Urbański, a w komisji reformy wyborczej p. Krzysztofowicz.

Wybory uzupełniające do tych komisji odbędą się na najbliższym posiedzeniu.

Przed przejściem do porządku dziennego prosił o głos p. Lewicki. Udzielam mu głosu.

P. Lewicki:

Wysokij Sojme! W imeny ukrajinsko-ruskich posliw poczuwajuś do obowiązku na samim wstupi narad Wys. Sojmu złożyty Otsiu zajawu:

Wstupajuczy przed 4 rokamy w sej Sojrm, nasi posli złożyły na samim początku narad sojrmowych zastereżenie, szczo sej Sojrm w teperisznim jeho składi, uważajut ony lysze pokłykanym do nadania krajewy nowoji ordynacyji wyborczoji, opertoji na zasadach postupowo demokratycznych, jak takoz na osnovi nacyonalnoji sprawedywosty, a natomist' widmowiajut' jemu politycznoji kompetencyji wydawaty ynszi

П. Левицкий:

Високий Сојме! В імени українсько-руських послів почувають до обов'язку на самім вступі нарад Вис. Сојму зложити отсю заяву:

Вступаючи перед 4 роками в сей Сојм, наші послі зложили на самім початку нарад сојмових застережене, що сей Сојм в теперішнім его складі, уважають они лише покликаним до надання краєви нової ординації виборчої, опертої на засадах поступово-демократичних, як також на основі національної справедливости, а натомість відмовляють ему політичної компетенції видавати иньші

prawni normy na obłasty suspilno-politycznoho žytia naszoho kraju.

Po mysly toho zastereženja, ukraińsko-ruski posly zaraz w perszij sesyji seho Sojmu wnesly projekt reformy wyborczoji sojmowoji, kotryj akceptujucy łysze z koniecznosti, z ohladu na teperisznyj skład seho Sojmu i na stanowyszce centralnoho prawytelstwa, kuryjalnu systemu, pryriaw zasadu zahalnoho, riwnoho, bezposerednoho i t:jnoho prawa wyborczoho.

Kołyž wid seho času mynuło dwa roky, a polska sojmowa biliszt', ne zwažajucy na hołos szyrokyh mas naselenia kraju, z osobna ne uwzhladniajucy opravdanych domahań ukraińsko-ruskoho naroda, počala ľehkowažyty sprawu reformy wyborczoji sejmowoji, widkładajucy jeji z sesyji na sesyju — tody wid sych ław posolskyh zahomoniw hołos riszuczoho protestu, szczo maw na cily sponukaty polski partyji sojmowoji biliszosty do sesjoznoho traktowania sprawy reformy wyborczoji sojmowoji.

Ta otsej nasz riszuczuj i hołosnyj wystup, kotryj powzderžał normalnu dijalnist' seho Sojmu — swoje zdiław, bo zrobyw sprawu reformy wyborczoji sojmowoji najbilisze aktualnym pytaniem naszoji krajewoji polityky. A dokonujucy seho diła, ukraińsko-rusky posly diłaly ne łysze w interesi swoho naroda, ponewoľenoho i pozbawľenoho naľežacych mu praw horožańskych i politycznych, ale takož w interesi szyrokyh mas robucznych naselenia w kraju bez rižnyci narodnych.

Zi stanowyska interesiw swoho naroda žadały przyznania i zabezpečenia ukraińsko-ruskomu narodowy widpowidnoho procentu mandatiw sojmowych, pobilszenia czysła cłeniw Wydiłu krajewoho ukraińsko-ruskoji narodn'isty, utworenia zastupnyctwa nacjonalnoho na prawach zagwarantowanych statutom krajewym.

A stajucy do seji borby z polskoju biliszosteu seho Sojmu, byľsmy koždoj chwyli hotowi do myrnoho rozwiązania spirnych pytań i do kompromisuw na podstaui riwnopravnosti i riwnoriadnosti obox narodiw w kraju.... (P. Abrahamowicz: Proszę o głoś!) — i tak dowho ne mohły my zaľyżyty naszoji taktyky poborjuwania seho Sojmu i prawylnoho jeho funkcjonowania, doky polsky partyji sojmowoji biliszosty ne ziszły zi swoho stanowyska dotepersiznoji negacyji naszojo prawnoho stanowyska w haľyckim Sojmi. Kołyž w kincy, po dowho trewajuczych perehoworach, w protiahu kotrych my dały dokazy weľyko-

prawni normy na oblasti suspilno-politycznoho žytia naszoho kraju.

Po mysli toho zastereženja, ukraińsko-ruski posly zaraz w perszij sesyji seho Sojmu wnesli projekt reformy wyborczoji sojmowoi, kotryj akceptujucy liše z koniecznosti, z ogľadu na teperisznyj skład seho Sojmu i na stanowyszce centralnoho prawytelstwa, kuryjalnu systemu, pryriaw zasadu zahalnoho, riwnoho, bezposerednoho i tajnoho prawa wyborczoho.

Koľиж wid seho času mynuło dwa roky, a polska sojmowa bilisťsť, ne zwažajucy na hołos szyrokyh mas naselenia kraju, z osobna ne uzgľadniajucy opravdanych domaganń ukraińsko-ruskoho naroda, počala ľehkowažyty sprawu reformy wyborczoji sojmowoi, widkładajucy ei z sesyji na sesyju, tody wid sych ław posolskyh zağomoniv hołos rišuczoho protestu, šczo maw na ciľi sponukaty polski partyji sojmowoi biliszosti do serioznoho traktowania sprawy reformy wyborczoji sojmowoi.

Ta otsej nasz rišuczij i hołosnij wystup, kotryj powzderžaw normalnu dijalnist' seho Sojmu, swoe zdiław, bo zrobyw sprawu reformy wyborczoji sojmowoi najbilisze aktualnym pitanem naszoji kraewoi poliťiki. A dokonujucy seho diła, ukraińsko-ruski posly diłali ne liše w interesi swoho naroda, ponewoľenoho i pozbawľenoho naležacych emu praw horožańskych i poliťicznych, ale takož w interesi szyrokyh mas robitnichich naselenia w kraju bez rižnicij narodnosti.

Zi stanowyska interesiw swoho naroda žadali przyznania i zabezpečenia ukraińsko-ruskomu narodowi widpowidnoho procentu mandatiw sojmowych, pobilšženia čisła cłeniw Wydiłu kraewoho ukraińsko-ruskoji narodnosti, utworenia zastupnyctwa nacjonalnoho na prawach zagwarantowanych statutom kraewym.

A stajucy do seji borby z polskoju biliszostiu seho Sojmu, byľismy koždoj chwyli hotowi do myrnoho rozwiązania spirnych pytań i do kompromisuw na podstaui riwnopravnosti i riwnoriadnosti obox narodiw w kraju. I tak dowgo ne mogli my zaľyšyty naszoji taktyky poborjuwania seho Sojmu i prawylnoho jeho funkcjonowania, doky polski partyji sojmowoi biliszosti ne ziszly zi swoho stanowyska dotepersiznoji negacyji naszojo prawnoho stanowyska w haľyckim Sojmi. Koľi wkinčy po dowgo trewajuczych perehoworach, w protiahu kotrogo my dali dokazy weľyko-

Pomirkowania, ta szczyroho bażania zdo-
butia krajewy sprawedływoji reformy wy-
borczoji sojmowoji, dijszly my do zhidnoho
ustalenia zasad reformy wyborczoji sojmo-
woji na pidstawy kompromisu zi storony
partyj polskych.

A choťiaj ti zasady daľeki sut' wid
ideaľu demokratycznoji reformy wyborczoji,
ta w mnohych toczkach ne wdowalajut
naszych suspilnych i politycznych domahań,
— pryjmajemo oťsi zasady jako etap,
jako pomist nowyj do uspisznoho rozwoju
naszoho naroda, na szlachu myrnoji pracy
oboh narodiw zameszkujuczich otsej kraj.

Ta z seji pryczyny, zanymajuczy stano-
wyszczе wyžadajucze wdowoľenia naszych
sprawedływych domahań, zaľyszajemo na-
szu poperednu taktyku i choczemo prystu-
pyty do prawylnych prac otseho Sojmu,
pid wyraznym zastereżeniem, szczo perszoju
toczkoju merytorycznych narad seho Sojmu
bude poriszenie sprawy reformy wybor-
czoji na pidstawy dokonanoho miż namy
kompromisu, ta pid tim koniecznym usľi-
wem, szczo storona polska bude wid teper
rukowodytyś zasadoju nacyonalnoji wyrozu-
miľosty, obketywnosty i sprawedływosty su-
protyw oprawdanych domahań zastupnykiw
ukraĩnsko-ruskoho naroda.

(Brawa i oklaski na ławach poľowruskich).

P. Abrahamowicz: Proszę o głos.

Marszałek: Głos ma p. Abrahamowicz.

P. Abrahamowicz:

Wysoka Izbo! Byliśmy przekonani, że z chwilą zgłoszenia się do głosu p. pośta
Kost'a Lewickiego usłyszemy przemówienie, które będzie wyrazem uchwał wczoraj-
szej komisji wyborczej, że przeto spadnie zasłona na wszelkie poprzedzające uchwałę
wczorajszą zajścia i epizody, że więc Szanowni Panowie usłyszemy słowa: Od dziś
zwrot w naszym postępowaniu! Niestety szanowny poseł uznał za stosowne przejść
krytycznie cały okres działalności naszej przedwyborczej i zaznaczyć każdoczesne swoje
i swego stronnictwa stanowisko. Otóż na to niech mi będzie wolno dać następującą
odповідź.

My daliśmy dowody niejednokrotnie i dawać stale będziemy, że rozumiemy do-
skonale wspólność interesów ludności, zamieszkujących ten kraj i że zdajemy sobie
jasno sprawę z tego, że dobro i pomyślność kraju opiera się na wspólnem a życzli-
wym działaniu. A kiedy szanowny poseł uznał za stosowne zaznaczyć, że obstrukcja
odniosła swoje zwycięstwo, to muszę mu przypomnieć postępowanie nasze. Znamy
treść regulaminu naszego, wiemy, jakie prawa przysługują tej Izbie i marszałkowi kra-
jowemu. Mąż ów, który przewodniczył Izbie powiedział sobie, a Sejm poparł jego
zapatrywanie:

Nie korzystam z regulaminu, bo mam przekonanie głębokie, że przyjdzie otrze-
źwienie i, że druga strona zrozumie do jakiego rezultatu prowadzi walka dla walki.
I dlatego nie korzystaliśmy z regulaminu, Panowie, lecz przeciwnie, wyciągaliśmy zawsze
rękę do Was, szukając i pragnąc zgody.

I dlatego Szanowni Panowie pozwólcie, abym to przemówienie pojął i przedsta-
wił nie jako epizod chwilowy w życiu Sejmu naszego, lecz ja go sobie tłumaczę, jako
zwrot w stosunkach wzajemnych pomiędzy obu narodami, nie jako epizod sejmowy,
lecz jako przemianę wszystkiego, co się dotąd działo na zgodne życie w całym kraju —
a ja pójdę dalej — i na tej wielkiej arenie wiedeńskiej, gdzie walka nasza jest tylko
radością dla przeciwników tego kraju. *(Brawa).*

бажання здобути краси справедливої ре-
форми виборчої соймової, дійшли ми до
згідного усталення засад реформи вибор-
чої соймової на підставі компромісу зі
storony польських партій.

A choťiaj ti zasady daľeki sut' wid
ideaľu demokratycznoji reformy виборчої,
ta w mnohych toczkach ne wdowolajut
naszych suspilnych i poliťичних домагань,
приймаємо оťсі засади jako етап, jako
поміст новий до успішного розвою
нашого народу на шляху мирної праці
обох народів замешкуючих отсей край.

Ta z seї przyczyny, zanymajuczy stano-
wiще вижидаюче wdowoľenia наших спра-
ведливих домагань, залишаємо нашу по-
передnu тактику i choczemo приступити до
правильних праць отсего Соїму під ви-
разним застереženем, що першою точ-
кою мериторичних нарад сего Соїму
буде поришене справи реформи вибор-
чої на підставі dokonanoho miż нами ком-
промісу, та під тим конечним усľивем,
що storona польска буде від теper ру-
ководитись засадою національної виро-
зумілости супротив оправданих домагань
заступників україньско-руского народа.

Tak, proszę Panów, pojmując zadanie, którego część spełniliśmy wczoraj, w tym a nie innym duchu chcę tłumaczyć oświadczenie posła Lewickiego. (*Brawa i oklaski*).

P. ks. Czartoryski: Proszę o głos.

Marszałek: Głos ma p. ks. Czartoryski.

P. ks. Czartoryski:

Wysoki Sejmie! Wobec sytuacji całej w kraju klub nasz nie miał zamiaru dziś przemawiać w sprawie reformy wyborczej.

Z powodu jednak, że niektóre głosy tej sprawy dotknęły, uważamy za stosowne złożyć tutaj w pełnej Izbie następującą deklarację. Jeżeli ekselencya Marszałek pozwoli, to deklarację tę odczytam. (*Czyta*).

Uważamy reformę wyborczą do Sejmu za rzecz potrzebną i pożądaną. Powodem tego jest i reforma wyborczą parlamentarna, która szerszym kołom, niż dotychczasowa ordynacya wyborcza krajowa, czynne prawo wyborcze przyznała, ale poza tem są inne rzeczowe powody; przemiana stosunków społecznych i gospodarczego uwarstwienia kraju. Zarówno więc nadanie praw wyborczych kołom ludności dotąd tego prawa nie mającym, jak uwzględnienie dokonanych zmian społecznych, kulturalnych, gospodarczych, czynią sejmową reformę wyborczą pożądaną, nawet konieczną.

Wiedzeni tem przekonaniem, popieraliśmy usiłowania przeprowadzenia tej reformy, gotowi nawet dla dokonania tego dzieła zrezygnować z szeregu postulatów, które uważaliśmy za bardzo doniosłe, n. p. 3 mandatowe projektowane wiejskie okręgi wyborcze w całym kraju.

Wyrazem tej zgodności i ustepliwości naszej i czynnej woli dopomożenia do reformy wyborczej była nasza zgoda na kompromisowy projekt reformy wyborczej uchwalony przez wszystkie stronnictwa polskie w r. 1910.

Na tej podstawie byliśmy gotowi głosować za reformą wyborczą. Tymczasem jednak znalazły się czynniki, które, nie oglądając się na solidarną zgodę stronnictw polskich, na własną rękę czyniły liczne zmiany w projekcie, i na własną rękę zrywając mozolnie uzyskaną przez obopólne ustępstwa solidarność stronnictw polskich, czyniły daleko idące ustępstwa i obietnice na rzecz ukraińców.

Zmiany te i ustępstwa poszły tak daleko, że czynią nam niemożliwą zgodę na t. z. projekt większości stronnictw polskich i w myśl naszego najgłębszego przekonania każą nam temu projektowi, jako zgubnemu narodowo i społecznie, być stanowczo przeciwnymi.

Przedewszystkiem z ubolewaniem stwierdza Klub środka, że w ostatnich miesiącach wprowadzono rokowania w sprawie reformy wyborczej sejmowej na drogi nowe, w tradycjach ogólnych sejmowych niebywałe, a także z dotychczasowem prowadzeniem tej właśnie sprawy niezgodne. Dotychczas bowiem wszystkie stronnictwa polskie za pośrednictwem swych prezydów załatwiały tę sprawę wspólnie i zgodnie. Tak powstał kompromis polski z d. 5. listopada 1910. Tak prowadzono rokowania z Rusinami w październiku i listopadzie 1911. Tak też, co najważniejsze, postępować poleciła wyraźnie najwyższa nasza instancya polityczna, Polskie Koło sejmowe, które uchwałą z dn. 10. stycznia 1912 poleciło prowadzić rokowania z Rusinami prezydjom wszystkich stronnictw polskich.

Nagle z końcem roku 1912 i w r. 1913 bez żadnego najmniejszego choćby powodu, bez żadnego nawet zajścia, najzupełniej samowolnie prezesi trzech tylko grup polskich, z pominięciem dwu innych, dodjęli na własną rękę rokowania z przedstawicielami jednej grupy ruskiej i prowadzili je przez cały czas nie w kraju, lecz w Wiedniu.

Dla takiego sposobu postępowania niema żadnej możliwej obrony, jest on ze względu na solidarność narodową wręcz zgubny i u wszystkich bezstronnych posłów spotkać się musi z ubolewaniem i ostrą krytyką. A projekt reformy wyborczej, ułożony na tej drodze niezwyklej i sprzecznej z wyrażoną uchwałą Koła sejmowego, żadną miarą nie może wiązać ogółu posłów polskich.

Mimo tego, że pragniemy załatwienia rzeczy na innej podstawie i wnosimy w tym celu wniosek mniejszości, gotowi byśmy byli i w ramach przedłożonego projektu współdziałać, o ile zapytowania nasze w zasadniczych punktach znalazłyby uwzględnienie.

Mianowicie zaznaczyć musimy :

1) W sprawie liczby mandatów ruskich przypomina klub środka, że kompromis polski z dnia 5. listopada 1910 przewidywał 24 proc., (**P. Stapiński**). Czy to dyskusya nad reformą wyborczą? Ta nie jest na porządku dziennym! Proszę Ekszelencyę Mar-

szałka, by zechciał zwrócić mowcy uwagę na to. P. Cieński. Cicho! P. Bojko. Tylko bez komendy! P. Stapiński. Proszę się miarkować! P. Lewakowski. To nie jest folwark! Tam niech Pan komenderuje!), że prezydy d. 18. stycznia 1912 posunęły się do 25 proc., a liczbę 26·4 proc. zaproponował p. namiestnik w swym wniosku pośredniczącym z d. 2. lutego 1912. I przypomnieć należy, że co do tej liczby 26·4 proc. uchwalili prezesi stronnictw polskich d. 8. lutego 1912, że „w razie zupełnego porozumienia się z posłami ruskimi co do wszystkich innych warunków reformy wyborczej, gotowi są w propozycjach swoich dla polskich stronnictw zaproponować 26·4 proc., lecz w żadnym razie nie mogą pójść dalej“. Również p. namiestnik ogłosił w gazecie urzędowej d. 9. lutego 1912 odpowiedź ostateczną, jaką dał posłom ruskim, a mianowicie, że „aby nie wywoływać szkodliwego złudzenia, musi z całą otwartością wyrazić swoje przekonanie, iż Polacy poza proponowany przez niego procent 26·4 w żadnym razie nie postąpią, a zarazem w dłuższym wywodzie dodał, że nie może ich do tego nakłaniać, a to już z tego powodu, że większa liczba mandatów ruskich, niż 26·4 proc., nie da się pomieścić w ramach systemu kuryalnego“.

Mimo to obecny projekt przewiduje 27 proc. mandatów. Ale pogląd p. namiestnika, że umieszczenie ich w systemie kuryalnym jest niemożliwe, był zupełnie słuszny. I w rzeczywistości projekt obecny przewiduje mandaty ruskie, dla których niema żadnego uzasadnienia faktycznego. A mianowicie w kuryi wielkiej własności nie należy się Rusinom żaden mandat, a tworzy się jeden; w miastach należałoby się im wedle średniej cyfry ludności i podatków dwa mandaty, a tworzy się 8, z małej i średniej własności polskiej należałoby się im wobec 58 mandatów polskich około 43 ruskich, a tworzy się 49. Klub środka wskazuje na to, wypowiadając zasadę, że nie powinno się tworzyć ani jednego mandatu ruskiego, dla którego niema uzasadnienia faktycznego na podstawie systemu kuryalnego, liczby ludności lub wyborców, oraz siły podatkowej. Zarazem jednak w tym jednym punkcie oświadcza klub środka, że chce uniknąć rozbięcia całego dzieła z powodu sporu o kilka mandatów i wobec tego, stojąc na gruncie uchwały prezesów wszystkich stronnictw polskich, gotów jest głosować za cyfrą 26·4 procent, jeżeli wszystkie inne sprawy w dalszych punktach wymienione, zostaną pomyslnie załatwione.

2) Proporcjonalność wyborów w okręgach wiejskich jest żądaniem, co do którego klub środka przypomina, że w tym duchu idzie ustawodawstwo najlepiej urządzonych krajów europejskich, dalej, że system ten istnieje w wyborach do rady państwa w okręgach wiejskich całego kraju, wreszcie, że także dla całego kraju objęty on był wnioskiem pośredniczącym p. namiestnika, a zarzucony został, wbrew wszelkim zasadom słuszności, jedynie z powodu oporu dwu stronnictw; ukraińskiego i ludowego, dla których stronnictwo jest on niedogodny, co stanowczo nie może być wystarczającym powodem dla całego sejmu.

3) Nie możemy się zgodzić na tworzenie kuryi narodowej ruskiej w wyborach do Wydziału krajowego, do komisji i instytucji krajowych.

4) Wydział krajowy składać się ma z 8 członków, w myśl rzeczowych względów, przedstawionych przez p. marszałka imieniem Wydziału, a w tej liczbie 2 ruskich, z których jeden wybrany ma być przez posłów kuryi wiejskiej w głosowaniu proporcjonalnem, a drugi przez pełny Sejm.

5) W statucie krajowym ustaloną powinna być dzisiejsza kompetencja Sejmu w myśl kompromisu stronnictw polskich, przyczem przypomnieć należy, że przewidywał to także wniosek pośredniczący p. namiestnika.

6) Co do rad powiatowych, oprócz zabezpieczeń, przewidzianych w projekcie, przeprowadzoną być winna zmiana ustroju dzisiejszego, zabezpieczenia rzeczywiście a nie pozornie przez frazes przedstawicielstwo ludności polskiej wiejskiej na wschodzie na podstawie proporcjonalności.

Stawiając te żądania, klub środka zwraca uwagę i na to, że nie objął nimi ani jednej sprawy stronnicznej, lub stanowej, ale wyłącznie ogólnie narodowe. Jeżeli w ostatnich rokowaniach zbyt skwapliwie uwzględniano żądania stronniczne, zupełnie nieuzasadnione, to trzeba liczyć się teraz z żądaniami znaczenia ogólnego, które mają za sobą najzupełniejszą słuszność.

Ograniczając jednak żądania swe do takich tylko spraw ogólnego i pierwszorzędnego znaczenia, klub środka oświadcza, że od żadnego z nich nie odstąpi.

Klub środka wiedząc, że i szereg innych posłów podziela powyższe na ze narodowe wątpliwości i obawy, wiedząc że i poważne koła opinii w kraju są zaniepoko-

jone niebezpieczeństwem narodowem, jakie ów projekt zawiera, oświadcza, że dopóki powody obaw powyższych usunięte nie będą, musi wytrwać w opozycji przeciwko temu projektowi reformy.

(P. T. Staruch. Ja wam mozu pro-
daty nasi instrumenta!

(П. Т. Старух: Я Вам можу продати
наші інструмента).

(*Wielka wesołość*).

I my dbamy o narodowy spokój kraju i gotowi jesteśmy wiele uczynić, aby w myśl historycznej tradycji Unii zgodne i pomyślne współzycie obu narodów zapewnić. Nie możemy jednak uznać, jakoby zamierzona reforma wyborcza popierała dzieło zbliżenia obu narodowości kraj nasz zamieszkujących.

Marszałek. W sprawie zapytania udzielam głosu p. Pawłowi Sapieże.

P. Paweł Sapieha:

Wysoki Sejmie! Na podstawie §. 75. regulaminu sejmowego pozwalam sobie zwrócić się z zapytaniem do JE. Marszałka, jako przewodniczącego Sejmu, w następującej sprawie:

Ludność katolicka uważa Wielki Tydzień jako czas żałoby i skupienia religijnego, który nietylko w prywatnem, ale i w publicznem życiu uszanowany być winien. Jeśliby wyjątkowe względy nakazywały odstępianie od tej reguły, to dałyby się co najwyżej usprawiedliwić te czynności publiczne, które z powodów bardzo ważnych załatwiają się w pierwszych dniach Wielkiego Tygodnia przed Wielkim Czwartkiem. Wobec tego, że odbywanie posiedzeń sejmowych w Wielkim Tygodniu wkracza bardzo silnie, jako precedens i jako przykład na przyszłość, w dziedzinę religijnych praw i uczuć katolickiej ludności w katolickiem społeczeństwie, śmiem zapytać JE. Marszałka, kiedy w tym tygodniu zamierza zwołać ostatnie posiedzenie Sejmu. (Głosy: *Bardzo słusznie!*)

Marszałek:

W odpowiedzi Szanownemu posłowi zaznaczam, że zamierzam zwołać tylko na jutro krótkie posiedzenie, celem dokonania wyborów do komisji, ażeby im dać sposobność pracowania nad przedłożonemi sprawozdaniami.

Udzielam głosu p. Dudykiewiczowi.

P. Dudykiewicz:

Wysokaja Pałata! Kohda so wsich storon sej Wysokoj Pałaty nesut sia radostny izwistyja o tom, szczo pošli stol prodolżytnych perehoworow wedennych sredi rozlycznych nastrojienij z rozlycznym uspicom, nastupyla zhoda mezy polskym narodom i ukraińsko-ruskymy posłamy otnosytelno wyborczoj reformy, ne możem, ne smijem mołczaty my, predstavyteli ruskoho naroda. Diło izbyratelnoj reformy bezusłowno najwaznijszyj nyny wopros w kraju. On zanymanw ne tolko hałyckij Sojm w prodolżeniu poślidnych czotyroch lit, no i pohłoszczal majže iskluczno obszczestwennoje mninije kraja. Jesly nyny objawljajet sia o tom, szczo nakonec na szczet izbyratelnoj reformy pryjszło k jakomuś to sohłaszeniu, to my dołżni ukazaty na to, szczo przyjszło k sohłaszeniju ne mezy polskym i ruskym narodamy, a mezy polskym narodom i tolko czastju ruskoho naroda Hałyczyny, partijeju, fraccijeju, wydilywszujusia pod imenem ukraińskoj iz ruskoho narodnoho organizma. (*Brawo!*) Szczo ne pryjszło do takoho sohłaszenia, o jakim wstupajuczj do seho Sojma czesno i otkrowenno zajawyły my, jakoho ożydały my w interesi ciłoho polskoho i ruskoho naroda. Sohłaszenije posliłowało bez nas,

П. Дудикевич. Високая Палата! Когда со всіх сторон сей Високой Палати несуть ся радостниї ізвістія о том, що послі столь продолжительних переговоров веденних среді розличних настроєній і с розличним успіхом наступила згода межи польским народом і українсько-рускими послами относительно виборчої реформи, не можем, не смієм молчати ми, представителі руского народа. Діло избирательной реформи безусловно найважнійший нині вопрос в краю. Он занимав не только галицкий Сойм в продолженію послідних чогирах літ, но поглощал майже ісключно общественное мнініє края. Если нині обявляєть ся о том, що наконец на щет избирательной реформи прийшло к якомусь то соглашенію, то ми должні указати на то, що к соглашенію не межи польским і руским народами, а межи польским народом і только частию руского народа Галичини партією, фракцією виділившуюся под іменем української із руского народноho організма. Що не прийшло до такого соглашения, о яким вступаючи до сего Сойма чесно і откровенно заявили ми, якого ожидали ми в інтересі цілого польского і руского народа. Соглашеніє послідовало без нас, пред-

predstawytelej ruskoho naroda i za cinu jeho unyženija i zakriposzczenija. Pidczerkuju, szczo ta mnymaja „zhoda“ sowpała s odnoszenia ny w naszym kraju, jakych ne pereżywał ruskij narod wid času pryna-
leźnosti Hałyczyny k Awstryji, szczo „zhoda“ sozriwała na poczwi obrazowanija ukraińskoj nacyi, soprowoǳałaś prosto nepostyżymym sykofanstwom so storony ukraińcew, ktoroje odnako, łuczsze wseho charakteryzujet ich idejnoje, etycznoje i nacyo-
nalnoje naprawlenije i orgjamy nasyłyja i terrora, proizwoła i bezprawia so storony prawytelstwa w wydu ruskoho naroda, okupałaś bezczysłennymy i bezmirnymy stradaniami ruskoho naroda.

Tiurmy napoľniałyś łuczszymy ruskymy ludjmy, kotoryji stradały bez maljšoi wyny. Naszi wospytatelnyji zawedenija i bursy podwerhłyś rozhromu, nasza ruskaja uczaszczaja sia mołodež ostałaś bez krowa i chliba, nasz narod stradaw ne za karydostojny diła, a za swoji nacyonalnyi ubiźdenija, za to, szczo on ruskij narod i takim żełajet ostaty sia.

I imenno potomu s otkrytijem zaniatij sejma, szczytaju swoim dołhom, ot imeny jedynomyszłennykiw moich w Sojmi i ot imeny ruskoho naroda, prysławszoho nas siuda, zajawyty riszytelnyj protest jak protyw sposobu, w jakyj weły sia perehowory na szcet izbyratelnoj reformy, tak i protyw toho, budtoby radosnoho rezultata tych perehoworow, o ktorom nam soobszczyły ne tolko predstavyteli polakow i ukraincew w Sojmi, no także Marszał kraja i hospodyn namistnyk. Hospodyn Marszał kraja utiszajet nas, szczo dostyžennoje sohłaszenije obezpeczyt rownomirnoje rozwytyje wsich sosłowij i kulturnoje i nacjonalnoje rozwytyje oboch sej kraj zaselajuszczych narodow. My wydym, odnako, w tom sohłaszeniju unyženie naszoho narodnoho dostoinstwa i jeszcze bilszoje zakriposzczenie ruskoho naroda. Hospodyn Namistnyk objawyw osuszczestwlenije sohłaszenija i sozdanie pryncypow izbyratelnoj reformy 5 wikowoju sowmistnoju żyźneju Polakiw s zapadnoju Rusju i soznaniem sprawe-
dływosty Polakow w wydu Rusy i wystawyw to sohłaszenije jako pobidu żełanij i stremłenij ruskoho naroda. W otwit na siji otkrowenija ja ukažu na to, szczo pošli 5 wikow provedennyh ruskym narodom pd polskym władyczestwom my ostały sia tolko pry odnom selańskom sosłowju, a wsi druhiji sosłowja ruskoho naroda zawłeczeny wo wraźdebnyj jemu polskij stan. Dla nykoho, trezwo i czesno smotrijaszczoho na diła, ne može podležaty somniniju, szczo

ставителей русского народа и за цїну его униженія и закрїпощеня. Підчеркую, що та мнима згода совпала з отношенями в наш м краю, яких не переживал руский народ від часу приналежности Галичини к Австриї, що та згода созрївала на почві образования української нації, сопровождалась просто непостижимим сикофанством со стороны українцев, которе однако, лучше всего характеризует їх идейное етичное і национальное направление і оргїями насилія і террора, проїзвола і безправя со стороны првительства в виду русского народа, окупалась безчисленными і безмірными страданиями русского народа.

Тюрми наповнялись лучшими рускими людьми, которїї страдали без малїйшої вини. Наші воспитательніі заведенія і бурси подверглись розгрому, наша руская учащая ся молодеж осталась без крова і хліба наш народ страдав не за каридостойніі діла, а за свої національніі убїдження, за то що он русский народ і таким жаєлать остати ся.

І іменно потому с огкритїем занятїй сейма, щитаю своїм долгом, от імени единомишленикив моїх в Соїмі і от імени русского народа, приславшого нас сюда, заявити рішительний протест як против способа, в який вели ся переговори на щет избирательной реформы, так і против того будьтоби радосного результата тих переговоров, о ktorom нам сообщили не только представителї поляков і украинцев в Соїмі, но такжем аршал края і господин намістник. Господин намістник края утїшаєть нас, що достигнуєнное соглашенїе обезпечит ровномірное розвитїе всіх сословії і национальное розвитїе обох сей край заселяющих народов. Ми видим однако, в том соглашенїю, униженє нашого народноho достоїнства і еще большое закрїпощене русского народа. Господин Намістник обьявив осуществленїе соглашенія і созданїе принципов избирательной реформы 5 віковою совмістною жизнею поляков с западною Русію і сознанїем справедливости Поляков в виду Руси і виставив то соглашенїе яко побїду жеłанїї і стремленїї русского народа. В отвіт на сїї откровенїя я укажу на то, що послї 5 віков проведенних руским народом под польским владичеством, ми остали ся только при одном селянском сословію а всі другїї сословія русского народа завлечени во враждебний єму польский стан. Для никого, трезво і чесно смотрящего на діло, не може подлежати сомнїю,

wyborcza reforma, osnowujuszczaja sia s odnoј storony na soslownych interesach, a s druhoj storony na preowladaniu nacionalnom polskoho naroda nad ruskym u nikajij miri ne mozet udowletworyty ruskij narod.

Wospominanija o 5 wikowom sozytiju z Polakamy dla ruskoho naroda krajne tiażely, a polskiji tradycyi, istekajuszczyi iz toho sozytija dla ruskoho naroda hybelni.

Ruskij narod ne želajet na svojej rodnoj ruskoј zemli ostawatyś dalsze pod własztju i preobladaniem Polakow, a stre mytsia k rownopraviju, k samostojatelnomu i swobodnomu kulturnomu i nacionalnomu rozwyttju, k swobodnoj nacionalnoj żyzny — i k myrnomu sozytiju z polskym narodom.

Sredstwom weduszczym k sym clam i rozriszajuszczym wsi spornyji nacyonalnyi woprosy w kraju — reforma izbyratelnoho zakona, obezpeczywajuszczaja ruskomu narodu swobodu samoopredienija i kulturnoje i nacionalnoje samouprawlenije, bezsoslownyj Sejm, obszczeje, rownoje i priamoje prawo hołosowanija.

U polskoho bolszynstwa Sejma jest wozmożnosć i własť sozdaty izbyratelnyj zakon po swojemu usmotriniju i nakynuty jeho ruskomu narodu. No ruskij narod nykoły ne sohłasytsi na swoje zakriposzczenije, nykoły ne odobryt tych ustupok, jakii sdiłaly w jego imeny ukraińskiji posły, a osużdajet ich jako unyżenije swojego narodnoho dostoiństwa, jako soznatelnuju izminu ruskym narodnym interesam.

I my predstavyteli ruskoho naroda protestujem uže teper protyw izbyratelnoj reformy uzakoniajuszczej ponyżenie naszoho narodnoho dostoiństwa i nasze narodnoje zakriposzczenije, protestujem protyw preslidowanij ruskoho naroda, jako ciny sohłasyja ukraińskych posłow na kompromisnyj izbyratelnyj zakon, oskorblajuszczyj ponyżajuszczyj i zakriposzczajuszczyj ruskij narod!

Hospoda! Ruskij narod možno łszyty jego zakonnoho predstavytelstwa, prawytelstwo i wy możete naznacząty dla neho predstavytefej po swojemu usmotriniju, wy możete zahłszyty nepodilnyj hołos ruskoho naroda, no budte uwireni i znajte, szczo ruskij narod ne zabudet o oskorbłenju swojeho dostoiństwa, nykoły ne połczyt sia z popraniem swoich praw, ne sohłasyt sia z projektujemym wamy izbyratelnym zakonom i pryjdet skoro mynuta rozszczeta,

що виборча реформа основующая ся з одной сторони на сословних інтересах, а з другой сторони на національном преовладанію польского народа над руским, в нійкій мірі не может удовлетворити русский народ.

Воспоминанія о 5 віковом сожитію з Поляками для руского народа крайне тяжели, а польскій традиції ізтекающій із того сожитія для руского народа гибельні.

Руский народ не жаеать на своєї рідной руској землі оставатись дальше под властію і преобладанієм Поляков, а стремить ся к' равноправію, к самостоятельному і свободному культурному і національному розвитку, к свободной і національной жизни — і к мирному сожитію з польским народом.

Средством ведущим к сим цілям і розршающим всі спорні національні вopроси в краю — реформа избирательного закона, обезпечивающая рускому народу свободу самоопределения і культурное і національное самоуправление, бесословный Сейм, общее, ровное і прямое право голосования.

У польского большинства Сейма есть возможность і власть создати избирательный закон по своему усмотрению і накинуги его рускому народу. Но русский народ николи не согласить ся на свое закріпощеніе, николи не одобрить тих уступок, якіі сділали в его імени українскій послы, а осуждаеть їх jako униженіе своего народного достоинства, jako сознательную зміну руским народним інтересам.

I ми представителі руского народа протестуем уже тепер против избирательной реформы, узаконяющей пониженіе нашего народного достоинства і наше народное закріпощеніе, протестуем против преслідованій руского народа, jako ціни согласія українских послов на компромісний избирательный закон, оскорбляющий, понижающий і закріпощающий русский народ.

Господа! Русский народ можно лишити его законного представительства, правительство і ви можете назначити для него представителей по своему усмотрению, ви можете заглушити неподільный голос руского народа, но будте увірені і знайте, що русский народ не забудеть о оскорбленію своего достоинства, николи не получить ся з поправієм своїх прав, не согласить ся з проектуемим вамн избирательным законом

koły ruskyj narod rozprawyt sia z tym, kto izminiajet jego narodnym prawam, unyżajet jego narodnoje dostoiństwo.

My żełaly i żełajemo zhody meży polskym i ruskym narodom, ale zhody dijswtelnoji — wilnych z wilnymi. riwnych z riwnymi, a ne rabow z panamy. (*Głosy: sławno*).

і прийдець скоро минута розщета, коли руский народ розправить ся з тими, хто ізміняєть его народноє достоїньство.

Ми желали і желаем згоди межи польским і руским народом, але згоди дійствительної, вільних з вільними, рівних з рівними, а не рабов з панами.

Marszałek: Przystępujemy do porządku dziennego, którego pierwszym punktem jest pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1913. (**Aleg. 991**).

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Jahl: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*.) Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść (*Większość*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków funduszy krajowych za rok 1911. (**Aleg. 992**).

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Jahl: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, — przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności Wydziału krajowego i komisji krajowej dla spraw przemysłowych, tudzież krajowego Patronatu rękodzieł i drobnego przemysłu w zakresie popierania przemysłu krajowego i rękodzieł za czas od 1. listopada 1911 r. do 31. lipca 1912 r. (**Aleg. 993**).

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Jahl: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji przemysłowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o preliminarzu galicyjskiego funduszu propinacyjnego na r. 1913 (**Aleg. 994**).

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Jahl: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przedłużenia prawa korzystania z uwolnienia od dodatku krajowego do podatku domowo-czynszowego, tudzież od dodatku gminnego do tego podatku i do 5% podatku, pobieranego od domów uwolnionych od podatku domowo-czynszowego tych budynków we Lwowie, które będą wybudowane w miejsce 181 domów, przeznaczonych na zburzenie w celu regulacji i assanacji miasta. (**Aleg. 995**).

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie czasowego uwolnienia od dodatku krajowego i dodatków gminnych do podatku domowo-czynszowego domów zbudowanych w Podgórzu w miejsce przeznaczonych na zburzenie w celu regulacji miasta dla poprawy stosunków zdrowotnych. (**Aleg. 996**).

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Jahl: Wnoszę odesłanie tych sprawozdań do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych. (Aleg. 997).

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Jahl: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji górniczej.

Marszałek: Rozprawa otwarta czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość.) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej sprzedaży soli. (Aleg. 998.)

Pierwsze czytanie sprawozdania dodatkowego Wydziału krajowego o potrzebie utworzenia w krajowym Zarządzie sprzedaży soli posady zastępcy kierownika biura. (Aleg. 999.)

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Jahl: Wnoszę odesłanie tych sprawozdań do komisji solnej.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności urzędowych za czas od 1 października 1911 do końca czerwca 1912. (Aleg. 1000).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Onyszkiewicz. Wnoszę przekazanie sprawozdania Wydziału krajowego z jego czynności urzędowych, a mianowicie: biura prezydyalnego komisji budżetowej; departamentu I.: komisji gminnej, szkolnej i budżetowej; departamentu II.: komisji budżetowej i przemysłowej; departamentu III.: komisji gospodarstwa krajowego; departamentu IV.: komisji drogowej i kolejowej; departamentu V.: komisji sanitarnej i departamentu VI komisji prawniczej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość.) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie dodatkowego sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie powiększenia etatu 1) oddziału conceptowego, 2) służby stałej Wydziału krajowego, 3) powiększenia kredytów na utrzymanie gmachu sejmowego. (Aleg. 1001.)

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Onyszkiewicz: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda, kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość.) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie 1) etatu Oddziału rachunkowego, 2) etatu biura krajowej komisji dla włości rentowych, 3) etatu biura pośrednictwa pracy, 4) uzupełnienia przepisów o dyetach i kosztach podróży, 5) policzalności części dodatków aktywalnych do emerytury, 6) poborów maszynisty gmachu sejmowego, 7) dodatków drożyznianych dla aplikantów i stałych dyetaryuszy. (Aleg. 1002).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Onyszkiewicz: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość.) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie kupna realności na pomieszczenie biur Wydziału krajowego. (Aleg. 1003).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Onyszkiewicz: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość.) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie odnowienia król. Zamku na Wawelu w Krakowie, za czas od 1. listopada 1911 do końca lipca 1912. (Aleg. 1004).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Onyszkiewicz: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie galicyjskiej Kasy Oszczędności we Lwowie. (Aleg. 1005).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Onyszkiewicz: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji bankowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych funduszach na budowę koszar dla wojska za czas od 1. lipca 1911 do 30. czerwca 1912. (Aleg. 1006).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Onyszkiewicz: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Bochni na zaciągnięcie imieniem powiatu pożyczki 30.000 K na pokrycie części kosztów budowy nowego szpitala powszechnego w Bochni (Aleg. 1007).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Onyszkiewicz: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przyzwolenia Radzie powiatowej w Brzeżanach na zaciągnięcie pożyczki 250.000 K. (Aleg. 1008).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Onyszkiewicz: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Radzie powiatowej w Horodence na przyjęcie imieniem powiatu obowiązku uiszczania do istniejącego przy Radzie powiatowej funduszu emerytalnego dla swoich urzędników i służ, oraz funkcjonariuszów powiatowej Kasy oszczędności w Horodence tytułem stałego zasiłku corocznie 8% płac etatowych, oraz wkładek wliczalnych do emerytury. (Aleg. 1009).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Onyszkiewicz: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Limanowej na przyjęcie imieniem powiatu

poręki za wkładki i ich oprocentowanie w założyć się mającej powiatowej Kasie oszczędności. (Aleg. 1010).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Onyszkiewicz: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Skałacie na przyjęcie imieniem powiatu poręki za wkładki w założyć się mającej powiatowej Kasie oszczędności. (Aleg. 1011),

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Onyszkiewicz: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z rozparcelowanych obszarów dworskich w Bednarówce ad Majdan średni i w Mołodyłowie samoistnej gminy administracyjnej pod nazwą Bednarówka polska. (Aleg. 1012).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Onyszkiewicz: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gminnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z Bielanki ad Sieniawa samoistnej gminy administracyjnej. (Aleg. 1013).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Onyszkiewicz: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gminnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wcielenia gmin Czortków stary i Wygnanka do gminy m. Czortkowa. (Aleg. 1014).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Onyszkiewicz: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gminnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z przysiółka Ludwikówka ad Ładyczyn, powiatu Tarnopol, samoistnej gminy administracyjnej. (Aleg. 1015).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Onyszkiewicz: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gminnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wyłączenia przysiółka Łodyna nowa ze związku gminy Nahorce małe i utworzenia z niego samoistnej gminy administracyjnej. (Aleg. 1016).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Onyszkiewicz: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gminnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z rozparcelowanego obszaru dworskiego w Olszaniku nowej gminy administracyjnej pod nazwą Bartoszczyzna. (**Aleg. 1017**).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Onyszkiewicz:** Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gminnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z przysiółka Siółko, należącego do t. zw. gminy Bożyków, pow. Podhajce, tudzież z nabytej przez mieszkańców tego przysiółka części obszaru dworskiego w Bożykowie samoistnej gminy administracyjnej pod nazwą „Siółko ad Bożyków“. (**Aleg. 1018**).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Onyszkiewicz:** Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gminnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wyłączenia przysiółka Łęki i Bulina ze związku gminy Trzemeśnia i utworzenia z nich samoistnej gminy administracyjnej pod nazwą Łęki z Buliną. (**Aleg. 1019**).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Onyszkiewicz:** Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gminnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wyłączenia przysiółka Wyglanowice ze związku gminy administracyjnej Chochorowice i wcielenia do gminy Stadło. (**Aleg. 1020**).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Onyszkiewicz:** Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gminnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków fundacji Stanisława hr. Skarbka za rok 1910. (**Aleg. 1021**).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Onyszkiewicz:** Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z zarządu fundacją śp. Wiktora hr. Baworowskiego za rok 1911. (**Aleg. 1022**).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Onyszkiewicz:** Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy głosu nikt nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie sprzedaży polskiemu Towarzystwu gimnastycznemu „Sokół“ w Baworowie parceli l. k. 34. w Baworowie. (**Aleg. 1023**).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Onyszkiewicz**: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z przedłożeniem sprawozdania c. k. Rady szkolnej krajowej o stanie wychowania publicznego za rok szkolny 1910/1911. (**Aleg. 1024**).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Onyszkiewicz**: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji szkolnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie petycji nauczycieli i nauczycielek, tudzież wdów i sierót po nauczycielach o policzenie w drodze łaski lat służby do emerytury, przyznanie, względnie podwyższenie emerytury, pensji wdowiej, dodatków na wychowanie, dodatków pięcioletnich itp. (**Aleg. 1025**).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Onyszkiewicz**: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej do załatwienia w porozumieniu z komisją szkolną.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany statutu krajowej komisji dla spraw rolniczych. (**Aleg. 1026**).

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Pilat**: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych rolniczych w Dublinach i o krajowych stacjach doświadczalnych rolniczych w Dublinach i we Lwowie. (**Aleg. 1027**).

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Pilat**: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie zastosowania postanowień statutu emerytalnego dla urzędników Wydziału krajowego z dnia 15. lutego 1898 do etatowych funkcjonariuszów Akademii rolniczej w Dublinach i zakładów pokrewnych (**Aleg. 1028**).

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Pilat**: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o szkole ogrodniczej w Tarnowie, na Wulce kapitańskiej, o zakładzie sadowniczym w Zaleszczykach i o popieraniu sadownictwa w kraju za rok 1911/12. (**Aleg. 1029**).

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Pilat**: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych niższych szkołach rolniczych i nauce wędrowniej gospodarstwa wiejskiego. (*Aleg. 1030*).

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Pilat:** Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej wyższej szkole lasowej we Lwowie za rok 1911/12. (*Aleg. 1031*).

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Pilat:** Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności, odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w r. 1911. (*Aleg. 1032*).

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Pilat:** Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia mleczarstwa. (*Aleg. 1033*).

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Pilat:** Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym. (*Aleg. 1034*).

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Pilat:** Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji bankowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie podwyższenia kapitału zakładowego Banku krajowego. (*Aleg. 1035*).

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Pilat:** Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji bankowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o czynnościach krajowego Patronatu Spółek oszczędności i p. zyczek oraz innych Spółek rolniczych. (*Aleg. 1036*).

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Pilat:** Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji bankowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej centralnej Kasie dla Spółek rolniczych. (Aleg. 1037).

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Pilat: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji bankowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta — przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o melioracyach. (Aleg. 1038).

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Pilat: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o regulacji rzek kanałowych. (Aleg. 1039).

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Pilat: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji wodnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budowie dróg wodnych. (Aleg. 1040).

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Pilat: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji wodnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o operacjach agrarnych. (Aleg. 1041).

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Pilat: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji reform agrarnych.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowym kursie praktycznym dozorców drenażowych. (Aleg. 1042).

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Pilat: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o podwyższeniu poborów krajowych dozorców melioracyjnych. (Aleg. 1043).

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Pilat: Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Mam zaszczyt podać do wiadomości Szanownych Panów, że jutro o godz. 10. rano odbędzie się msza żałobna za duszę ś. p. Stanisława Badeniego w kościele archikatedralnym i w kościele metropolitalnym św. Jura. Imieniem Wydziału krajowego zapraszam wszystkich Panów, aby byli łaskawi uczestniczyć w tych nabożeństwach.

Porządek dzienny dzisiejszego posiedzenia został wyczerpany. Następne posiedzenie odbędzie się jutro o godzinie 11 przed południem z porządkiem dziennym, który zechce odczytać p. sekretarz Urbański.

Sekretarz p. Urbański: (czyta):

1. Przedłożenie rządowe z projektem ustawy o uzupełnieniu ksiąg gruntowych przez wpisanie dobra publicznego.

2. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem zmiany niektórych postanowień ustawy krajowej o stosunkach prawnych nauczycieli w publicznych szkołach ludowych.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

3. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie organizacji krajowej Rady konserwatorskiej.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

4. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przyzwolenia Radzie powiatowej w Turce na zaciągnięcie pożyczki 200.000 K.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

5. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Dąbrowie na zaciągnięcie imieniem powiatu pożyczki w kwocie 200.000 K na budowę dróg.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

6. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie ukrajowienia dróg.

Sprawozdawca poseł Dąbski.

7. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie powiększenia etatu technicznej służby drogowej Wydziału krajowego, w przedmiocie regulacji płac konduktorów drogowych, w przedmiocie polepszenia bytu drożników dróg krajowych oraz w sprawie zmian w uregulowaniu zaopatrzeń dla tychże drożników, ich wdów i sierót.

Sprawozdawca poseł Dąbski.

8. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przyznania veniam studiorum praktykantom technicznym oddziału techniczno-drogowego Wydziału krajowego Karolowi Pielechowi i Franciszkowi Jakubikowi.

Sprawozdawca poseł Dąbski.

9. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie zaprowadzenia opłat mytniczych od samochodów.

Sprawozdawca poseł Dąbski.

10. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie zmiany etatu urzędników krajowego biura kolejowego.

Sprawozdawca poseł Dąbski.

11. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności w zakresie publicznego pośrednictwa pracy w II. półroczu 1911 i w I. półroczu 1912 r.

Sprawozdawca poseł Dąbski.

12. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie powiększenia etatu i regulacji płac lekarzy kraj. zakładu dla obłąkanych, tudzież co do regulacji płac urzędników kraj. szpitala powszechnego we Lwowie, św. Łazarza w Krakowie i kraj. Zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie.

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski.

13. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o postępie budowy zakładu dla umysłowo i nerwowo chorych w Kobierzynie.

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski.

14. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zakupna części parceli gruntowej lk. 4318/1 w Lipniku w celu rozszerzenia posiadłości szpitala powszechnego w Białej.

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski.

15. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie budowy nowego szpitala powszechnego w Bochni.

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski.

16. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie przeniesienia i odbudowy szpitala powszechnego w Jaśle.

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski.

17. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie budowy nowego szpitala powszechnego w Stanisławowie.

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski.

18. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie pomnożenia liczby okręgów sanitarnych w r. 1913.

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski.

19. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie kreowania nowego Sądu powiatowego w Łomnej.

Sprawozdawca poseł Kiweluk.

20. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielienia gminy Białogłowy wraz z obszarem dworskim z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Zborowie a przydzielenia do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Załóżcach.

Sprawozdawca poseł Kiweluk.

21. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przeniesienia gminy i obszaru dworskiego Kamionka z okręgu Reprezentacji powiatowej w Dolinie do okręgu Reprezentacji powiatowej w Stryju.

Sprawozdawca poseł Kiweluk.

22. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielienia gminy Niemszyn wraz z obszarem dworskim z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Bursztynie a wcielenia do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Boleszowcach.

Sprawozdawca poseł Kiweluk.

23. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielienia gminy Trzebowniko wraz z przysiółką Górka z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Głogowie a przydzielenia jej do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Rzeszowie.

Sprawozdawca poseł Kiweluk.

24. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zakupna realności objętej wykazem hipotecznym L. 875 ks. gr. gm. kat. Rzeszów na pomieszczenie c. k. Komendy oddziałowej posterunku żandarmeryi i mieszkań oficerskich w Rzeszowie.

Sprawozdawca poseł Kiweluk.

25. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków galicyjskiego funduszu propinacyjnego za czas od 1. stycznia 1911 do 30. kwietnia 1911.

Sprawozdawca poseł Kiweluk.

26. Wybory uzupełniające do komisji:
- administracyjnej (w miejsce pp. Cieńskiego Leszka, Szeptyckiego Jana);
 - bankowej (w miejsce p. Senyka);
 - budżetowej (w miejsce pp. Abrahamowicza, Urbańskiego);
 - drogowej (w miejsce pp. Jampolskiego, Obertyńskiego);
 - gminnej (w miejsce pp. Cieńskiego Leszka, Jampolskiego, Kraińskiego Winc.);
 - gospod. kraj. (w miejsce pp. Krynickiego, Obertyńskiego);
 - górnictwej (w miejsce pp. Hanczakowskiego, Szaynochy);
 - petycyjnej (w miejsce p. Ciuchcińskiego);
 - podatkowej (w miejsce pp. Gołuchowskiego, Kraińskiego Winc.);
 - prawniczej (w miejsce pp. Jampolskiego, Hanczakowskiego);
 - przemysłowej (w miejsce p. Ciuchcińskiego);
 - reformy agrar. (w miejsce pp. Szaynochy, Senyka);
 - reformy wyborczej: 1 członka w miejsce p. Krzysztofowicza i 3 zastępców w miejsce pp. Kraińskiego Winc., Krynickiego, Obertyńskiego;
 - sanitarnej (w miejsce pp. Gołuchowskiego, Kraińskiego Winc., Ciuchcińskiego);
 - solnej (w miejsce p. Szeptyckiego Jana);
 - wodnej (w miejsce p. Krynickiego);
 - drożyznianej (w miejsce pp. Ciuchcińskiego, Cieńskiego Leszka),

27. Wybór kwestora (w miejsce p. Ciuchcińskiego).

Marszałek: Następne posiedzenie odbędzie się zatem jutro, we środę, dnia 19. marca 1913 o godzinie 11 przed południem.

Dzisiejsze posiedzenie zamykam.

(Koniec posiedzenia o godzinie 12 minut 15 popołudniu).
